

UCHWAŁA

Dnia 10 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z powództwa R. Bank Polska S.A. w Warszawie
przeciwko W. D.

o zapłatę,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 10 października 2013 r.

zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Okręgowy w T.

postanowieniem z dnia 29 maja 2013 r.,

"Czy na podstawie art. 394² § 1 k.p.c. zażalenie przysługuje na
postanowienie sądu drugiej instancji, w przedmiocie orzeczenia
o kosztach postępowania zażaleniowego?"

podjął uchwałę:

**Na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie
orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego zażalenie
nie przysługuje.**

Uzasadnienie

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne wynikło na tle następującego stanu faktycznego:

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2013 r. uwzględnił zażalenie powoda na postanowienie o zwrocie kosztów procesu, zawarte w pkt II wyroku Sądu Rejonowego z dnia 16 stycznia 2013 r., w ten sposób, że w punkcie 1) zmienił zaskarżone postanowienie przez podwyższenie zasądzonej z tego tytułu kwoty, a w punkcie 2) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 90 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Powód wywiódł zażalenie na postanowienie zawarte w pkt 2) postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 5 kwietnia 2013 r., wnosząc o zasądzenie na jego rzecz dodatkowej kwoty 15 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a także kosztów postępowania wszczętego ostatnio wymienionym zażaleniem.

Sąd Okręgowy, przy rozpoznawaniu tego zażalenia, powziął istotne wątpliwości co do jego dopuszczalności na podstawie art. 394² § 1 k.p.c., które zawarł w uzasadnieniu postanowienia z dnia 29 maja 2013 r. przedstawiającego Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne.

Uznał z jednej strony, że w art. 394² § 1 k.p.c. ustawodawca wyłączył dopuszczalność tzw. „zażaleń poziomych” na określone nim postanowienia sądu drugiej instancji wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienia sądu pierwszej instancji. Dopuścił możliwość, że postanowienia sądu odwoławczego obejmują również rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego i pozwalają na ich potrącanie jako wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia m.in. na orzeczenia o zwrocie kosztów procesu.

Z drugiej jednak strony Sąd Okręgowy dostrzegł, że postanowienie Sądu drugiej instancji w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego ma charakter akcesoryjny i nie jest wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Zaprezentował jako możliwą tezę, że postanowieniem wydanym „w wyniku” rozpoznania zażalenia na

postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zwrotu kosztów procesu jest tylko ta część postanowienia Sądu pierwszej instancji, która odnosi się stricte do przedmiotu zażalenia, a więc oddalająca zażalenie lub, jak w niniejszej sprawie, zmieniająca zaskarżone postanowienie. W tym ujęciu zaskarżone postanowienie o kosztach postępowania zażaleniowego można uznać za wydane nie „w wyniku”, a jedynie „w związku” z rozpoznaniem zażalenia, stwierdził Sąd Okręgowy, co wówczas skutkowałoby dopuszczalnością tzw. „zażalenia poziomego” na mocy art. 394² § 1 k.p.c.

W rezultacie oceny przedstawionych wątpliwości Sąd Okręgowy skłonił się jednak bardziej do pierwszego ze stanowisk, co przesądza wniosek, że zażalenie do innego składu tego samego sądu na podstawie art. 394² § 1 k.p.c. nie przysługuje na postanowienie Sądu drugiej instancji w tej jego części, w której rozstrzygnięto o kosztach postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy podjął uchwałę, kierując się następującą argumentacją:

Istota przedstawionego Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego sprowadza się do pytania o przedmiotowe granice dopuszczalności tzw. „zażalenia poziomego”, przewidzianego w art. 394² § 1 k.p.c., które wyznacza klauzula wyłączająca ten środek zaskarżenia w sytuacji wskazanej in fine powołanego przepisu.

Przypomnieć należy, że prawo do wniesienia zażalenia, nie wyłączając omawianego „zażalenia horyzontalnego”, nie może mieć charakteru bezwzględnego i nie może być utożsamiane z prawem do sądu. W piśmiennictwie niekwestionowany jest pogląd, że zaskarżanie zażaleniem postanowień nie kończących postępowania w sprawie, a dotyczących zagadnień wypadkowych, możliwe jest w enumeratywnie wyliczonych w ustawie sytuacjach, w których ustawodawca wyraźnie przewiduje dopuszczalność zażalenia. Przykładem realizacji przez ustawodawcę takiego założenia legislacyjnego jest właśnie art. 394² § 1 k.p.c., w którym wyraźnie określono przedmiot postanowień sądu drugiej instancji podlegających zaskarżeniu zażaleniem do innego składu tego sądu, wyłączając zarazem dopuszczalność wnoszenia zażalenia na te spośród nich, które

wydane zostały w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Cechą specyficzną zażalenia uregulowanego w art. 394² § 1 k.p.c., odróżniającą go od klasycznej formy zażalenia, jest brak dewolutywności, ponieważ jego rozpoznanie następuje nie przez sąd wyższego szczebla, a jedynie przez inny skład tego samego sądu, który wydał zaskarżone postanowienie. W tej sytuacji ewentualne przyjęcie, że orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego, wydane przez Sąd drugiej instancji w przedmiocie zwrotu kosztów procesu, nie byłoby postanowieniem wydanym w wyniku rozpoznania ostatnio wymienionego zażalenia, musiałoby w konsekwencji skutkować trudnym do zaaprobowania rezultatem w postaci swoistego zjawiska „niekończącego się zażalenia”. Przy równoczesnym braku dewolutywności omawianego zażalenia „poziomego” aprobatą dla tej tezy musiałaby skutkować irracjonalnym wnioskiem, że postanowienie sądu drugiej instancji rozstrzygające po raz pierwszy o kosztach zakończonego właśnie postępowania zażaleniowego, podlega zaskarżeniu „poziomym” zażaleniem do kolejnego innego składu tego samego sądu drugiej instancji. Taki kierunek wykładni nie zasługuje na akceptację, a jego zanegowanie pozwoli na aprobatę dla wyrażanego w piśmiennictwie trafnego stanowiska, że tzw. zażaleniem poziomym zaskarżalne są tylko te postanowienia sądu drugiej instancji, które mają za przedmiot wyłącznie rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Przeciwko przyjęciu dopuszczalności „zażalenia poziomego” na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego przemawia również rezultat wykładni językowej normy zawartej w art. 394² § 1 fine k.p.c.

Użyte w nim przez ustawodawcę sformułowanie „... postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia...”, a więc posłużenie się w nim liczbą mnogą, wskazuje, że odnosi się ono do całokształtu, a więc pełnego efektu czy całościowego rezultatu rozpoznania przez sąd drugiej instancji zażalenia na orzeczenie o zwrocie kosztów procesu. Tak rozumianym wynikiem (rezultatem, efektem) rozpoznania przez sąd drugiej instancji zażalenia jest nie tylko orzeczenie

w przedmiocie istoty zaskarżonego nim rozstrzygnięcia, a więc o zwrocie kosztów procesu, ale również - adekwatne do tego merytorycznego wyniku postępowania zażaleniowego - orzeczenie o kosztach zakończonego właśnie postępowania zażaleniowego, wszczętego wniesieniem rozpoznanego zażalenia.

Orzeczenie o kosztach zakończonego postępowania zażaleniowego jest więc bezpośrednim następstwem rozpoznania zażalenia i jego procesowym rezultatem, a więc procesową konsekwencją orzeczenia przez sąd drugiej instancji o żądaniu przedstawionym w zażaleniu kwestionującym zwrot kosztów procesu.

Przytoczone sformułowanie przepisu art. 394² § 1 in fine k.p.c., posługujące się liczbą mnogą w odniesieniu do postanowień sądu drugiej instancji wydanych jako rezultat („w wyniku”) rozpoznania jednego zażalenia, również skłania do wykładni, że zaskarżenie zażaleniem postanowienia sądu pierwszej instancji rozstrzygającego o zwrocie kosztów procesu kończy się wydaniem dwóch w istocie postanowień: merytorycznego rozstrzygającego o samym żądaniu zażalenia, oraz będącego jego odpowiednim adekwatnym wynikiem, tj. rozstrzygnięciem o kosztach zakończonego właśnie postępowania zażaleniowego. To orzeczenie jest postanowieniem, którego kształt stanowi adekwatny wynik rozstrzygniętego w określony sposób zażalenia, a jego wydanie jest oczywistą konsekwencją procesową zakończenia postępowania zażaleniowego przez sąd odwoławczy.

Skutkuje to uznaniem, że tzw. poziome zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego objęte jest przedmiotowym zakresem wyłączającym jego dopuszczalność z mocy art. 394² § 1 in fine k.p.c., wobec wydania tego postanowienia w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji uchwały.